

ПАПІНІАН (Papinianus) Емілій [бл. 146 (за ін. даними бл. 150), м. Гемези (Емеса), тепер Хомс, Сирія — 212, Рим] — рим. юрист, учений, держ. діяч. Представник т. з. золоті п'ятірки рим. юристів (поряд з такими як *Ульпіан*, *Павло*, *Модестін* і *Гай*). Завдяки своєму професіоналізму та діловим якостям П. мав великий авторитет за імператора Септимія Севера, займав одну з найвищих посад — префекта преторію, супроводжував імператора у британському поході. Відмовився визнати справедливим убивство імператором Каракаллою його брата Гети і за це був страчений.

Автор багатьох наук. праць, найвідоміші з яких «Дослідження» (у 37 книгах) та «Відповіді» (в 19 книгах). 599 фрагментів (витягів) із цих праць увійшли до складу *Дигестів*. П. віддавав перевагу казуїстич. формі розробки рим. права. Вміло узгоджував установлені законом норми з особливостями кожного окр. випадку, розробкою проблем загальної теор. і юрид.-тех. профілю. Характерним для П. було прагнення пов'язати юрид. практику з дослідженням аксіологічних (ціннісних) рис права. Він звертав увагу на такі властивості закону, як його загальноімперативність, раціональність, обов'язковість. Робив акцент не на форм.-процедурній дефініції, а на юрид.-змістовому характері закону.

Послідовно захищав сучасні йому політ.-правові інститути та порядки. Більше ніж ін. тогочасні юристи використовував у своїх творах етичні категорії.

Праці П. були високо оцінені рим. та візант. юристами. Його називали «царем юристів», «апостолом права». Теор. спадщина П. справила поміт. вплив на розвиток юриспруденції.

Лит.: Перетерский И. С. *Дигесты Юстиниана*. М., 1956; Нерсесянц В. С. *Философия права*. М., 1997.

В. І. Тимошенко.